

16.01.2008

HELSINGIN KAUPUNGIN KONSERNIOHJE

1

Johdanto

Kaupunkikonserni on omistus- ja hallintorakenne, jonka tarkoituksena on mahdollistaa siihen kuuluvien yksiköiden välinen yhteensopivuus ja yhteistyö, josta koituu hyötyä kaupungin asukkaille ja alueelle. Kaupunki emoyhteisönä vastaa kaupungin kehityksen ohjaamisesta sekä kaupungin järjestämien palvelujen määrittelystä. Yhteisöjä ja säätiöitä käytetään täydentämään palvelutuotantoa ja hoitamaan kaupunkikonsernin tarvitsemia tukitoimintoja sekä kaupungin ja ulkopuolisten organisaatioiden yhteistyössä hoitamissa tehtävissä.

Ohje koskee lisäksi soveltuvin osin osakkuusyhteisöjä, jotka eivät kuulu kaupunkikonserniin, mutta joissa kaupungilla on huomattava vaikutusvalta. Osakkuusyhteisöjä ovat yhteisöt ja säätiöt, joissa kaupungilla yksin tai yhdessä yhden tai useamman tytäryhteisönsä taikka kaupungin tytäryhteisöllä yksin tai yhdessä muiden tytäryhteisöjen kanssa on vähintään 20 % ja enintään 50 % yhteisön osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä tai muu huomattava vaikutusvalta.

2

Kaupunkikonsernin määritelmä

Helsingin kaupunki ja ne tytäryhteisöt ja säätiöt, joissa kaupungilla on määräysvalta, muodostavat Helsingin kaupunkikonsernin.

Yhteisö, jossa kunnalla on kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu määräysvalta, on kunnan tytäryhteisö. Kunta tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin. Kunnan tytäryhteisöön rinnastetaan myös kunnan määräysvaltaan kuuluva säätiö. (Kuntalaki 16a §).

Kaupungilla katsotaan olevan määräysvalta yhteisössä muun muassa silloin, kun kaupungilla yksin tai yhdessä muiden kaupunkikonserniin kuuluvien yhteisöjen ja säätiöiden kanssa on enemmän kuin puolet yhteisön kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä ja äänten enemmistö perustuu omistukseen, jäsenyyteen, yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin tai muuhun sopimukseen.

Kaupungilla katsotaan olevan määräysvalta yhteisössä tai säätiössä muun muassa myös silloin, kun kaupungilla on oikeus nimittää tai erottaa enemmistö jäsenistä yhteisön tai säätiön hallituksessa tai siihen verrattavassa toimielimessä taikka toimielimessä, jolla on tämä oikeus, ja kaupungin oikeus perustuu omistukseen, jäsenyyteen, yhtiöjärjestyk-

16.01.2008

seen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin tai muuhun sopimukseen. (Kirjanpitolaki 1 luku 5 § 1 mom.)

3

Kaupunkikonsernin johto

Kaupunkikonsernin johdon muodostavat:

- kaupunginvaltuusto
- kaupunginhallitus
- kaupunginjohtajisto
- kaupunginjohtaja
- apulaiskaupunginjohtajat.

Kaupunkikonsernin johdon tehtävistä on säädetty kuntalaissa ja määrätty kaupunginhallituksen johtosäännössä.

Kaupunginvaltuusto

- päättää kaupunkikonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä konserniohjauksen periaatteista
- päättää merkittävistä ja taloudellisesti laajakantoisista kaupungin hallinnon järjestämisen periaatteista
- hyväksyy tilinpäätöksen, joka sisältää konsernitilinpäätöksen.

Kaupunginhallitus

- johtaa kaupunkikonsernia
- valvoo, että kaupunkikonsernin tytäryhteisöt ja -säätiöt toimivat kaupunginvaltuuston asettamien tavoitteiden mukaisesti ja että niiden toimintapolitiikat ovat kaupungin päämäärien mukaiset.

Kaupunginjohtajisto

- seuraa kaupunkikonserniin kuuluvien yksiköiden toimintaa
- huolehtii kaupunkikonsernin johtamisen ja hallinnon yhtenäisyydestä
- arvioi konsernirakenteen kehittämistarpeita.

Kaupunginjohtaja

- huolehtii kaupunkikonsernin toiminnan ja talouden yleissuunnittelusta

Postiosoite

PL 20
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
talousjasuunnittelukeskus@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/taske/>

Puhelin

+358 9 310 2500

Faksi

+358 9 310 36204

Tilinro

800012-62637

Y-tunnus

0201256-6
Alv.nro
FI02012566

16.01.2008

- seuraa kaupunkikonsernin toimivuutta ja tekee ehdotuksia konsernirakenteen kehittämisestä
- huolehtii kaupungin edun valvomisesta niissä yhteisöissä ja säätiöissä, joissa kaupungilla on määräysvaltaa.

Apulaiskaupunginjohtaja toimialallaan

- huolehtii kaupungin edun valvomisesta niissä yhteisöissä ja säätiöissä, joissa kaupungilla on määräysvaltaa.

4

Tytär- ja osakkuusyhteisöjen sekä säätiöiden perustaminen

Yhteisön ja säätiön perustamisesta päättää kaupunginhallitus, ellei kyse ole merkittävästä ja taloudellisesti laajakantoisesta asiasta, joka kaupunginhallituksen johtosäännön mukaan kuuluu kaupunginvaltuuston päätettäväksi.

Kaupunginhallitus hyväksyy tytäryhteisöjä ja säätiöitä koskevat yhtiöjärjestys- ja sääntömallit.

Asuntotuotantotoimikunnan oikeudesta perustaa asuntojen rakentamista varten tarvittavat yhtiöt ja niiden rakennusaikaisesta hallinnosta määrätään asuntotuotantotoimikunnan ja asuntotuotantotoimiston johtosäännössä.

5

Tytäryhteisöjen ohjaaminen

Näitä ohjeita sovelletaan myös kaupungin määräysvaltaan kuuluvaan säätiöön.

5.1.

Välitön omistajaohjaus

Kuntalain 23 §:n mukaan kunnanhallitus tai johtosäännössä määrätty kunnan muu viranomainen antaa tarvittaessa ohjeita henkilöille, jotka edustavat kuntaa eri yhteisöjen, laitosten ja säätiöiden hallintoelimissä.

Kaupunkikonsernissa toimintaohjeita antavat tarvittaessa kaupunginhallitus taloudellisesti merkittävässä tai periaatteellisesti laajakantoisissa asioissa ja muutoin kaupunginjohtaja tai omalla toimialallaan asianomainen apulaiskaupunginjohtaja.

16.01.2008

Kaupunginhallitus

- antaa ohjeet tytäryhteisöjen hallintoon valittavista kaupungin edustajista tai valitsee edustajat
- määrää kaupungin edustajat tytäryhteisöjen yhtiö- ja vuosikokouksiin silloin, kun kokouksessa käsitellään hallintoelinten jäsenten tai tilintarkastajien valitsemista tai kun kaupungilla on yhtiöjärjestykseen, sääntöön tai sopimukseen perustuva oikeus nimetä jäseniä hallintoelimiin.

Kaupunginjohtaja

- antaa tarvittaessa ohjeita kaupunkia eri tytäryhteisöissä edustavalle kaupungin kannan ottamiseksi käsiteltäviin asioihin, ellei kysymyksessä ole taloudellisesti merkittävä tai periaatteellisesti laajakantoinen asia, jolloin ohjeet antaa kaupunginhallitus
- määrää kaupungin edustajat tytäryhteisöjen yhtiö- ja vuosikokouksiin silloin, kun kokouksessa ei käsitellä hallintoelinten jäsenten tai tilintarkastajien valitsemista tai kun kaupungilla ei ole yhtiöjärjestykseen, sääntöön tai sopimukseen perustuvaa oikeutta nimetä jäseniä hallintoelimiin.

Apulaiskaupunginjohtaja toimialallaan

- antaa tarvittaessa ohjeita kaupunkia eri tytäryhteisöissä edustavalle kaupungin kannan ottamiseksi käsiteltäviin asioihin, ellei ohjeiden antaminen kuulu kaupunginhallitukselle tai kaupunginjohtajalle.

Kaupunkikonsernin johto antaa tarvittaessa tytäryhteisöille toimintaohjeita, jotka koskevat esimerkiksi rahoitusjärjestelyjä, hankintoja, henkilöstöpolitiikkaa ja johdon valintaa.

Tytäryhteisöjen on ennalta hankittava konsernin johdon suostumus:

- 1 tytäryhteisön perustamiseen
- 2 yhtiöjärjestyksen ja sääntöjen muuttamiseen, ellei muutos ole tekninen tai muutoin vähäinen

16.01.2008

- 3 periaatteellisesti laajakantoisiin tai taloudellisesti merkittäviin toiminnan muutoksiin
- 4 toiminta-ajatuksen olennaiseen muuttamiseen
- 5 pääomarakenteen merkittävään muuttamiseen
- 6 toimintaan nähden merkittäviin investointeihin
- 7 yhtiömuotoisten kiinteistöjen ja säätiömuotoisten asuinkiinteistöjen peruskorjaushankkeisiin, joiden kustannukset ylittävät kaupunginhallituksen hyväksymät rajat
- 8 merkittäviin kiinteistö- ja yrityskauppoihin
- 9 osakkeiden merkintään, mikäli osakkeiden ostamista ja omistamista ei ole erityisesti annettu yhteisön tehtäväksi
- 10 varsinaiseen toimintaan kuulumattomiin tai siihen vain epäsuorasti liittyviin investointeihin ja niiden rahoitukseen
- 11 toimintaan nähden tärkeän omaisuuden tai oikeuksien, mukaan lukien immateriaalioikeuksien hankkimiseen, myymiseen, vuokraamiseen tai panttaamiseen
- 12 merkittävään lainanottoon ja -antoon sekä vakuuksien, takauksien taikka muiden yhteisöjä sitovien merkittävien rahavelvoitteiden antamiseen taikka niiden ehtojen olennaiseen muuttamiseen
- 13 epätavallisin ehdoin tehtäviin tai muuhun kuin yhteisön tavanomaiseen toimintaan kuuluviin sopimuksiin yhteisön ja sen osakkeenomistajan, jäsenen taikka hallituksen jäsenen välillä, tällaisten sopimusten muuttamiseen sekä sopimuksiin perustuvista vaatimuksista luopumiseen
- 14 periaatteellisesti tai taloudellisesti merkittäviin sopimuksiin
- 15 merkittäviin henkilöstöpoliittisiin ratkaisuihin, toimitusjohtajan tai vastaavan valintaan ja palkkaukseen sekä tulospalkkiojärjestelmän käyttöönottoon ja muutoksiin

16.01.2008

- 16 yhtiökokoukselle tehtävään voitonjakoehdotukseen, mikäli se poikkeaa yhtiön noudattamasta tavanomaisesta voitonjakokäytännöstä
- 17 yhteisön omaisuuden luovuttamiseen konkurssiin tai selvitystilaan taikka saneerausmenettelyyn hakeutumiseen.

5.2

Toimintaohjeiden sitovuus

Kaupunkia edustavien henkilöiden on toimittava kaupunginvaltuuston konsernille asettamien tavoitteiden mukaisesti.

Tytäryhteisöjen hallinnossa toimivien on noudatettava konsernin johdon antamia toimintaohjeita. Ohjeet annetaan pöytäkirjan- tai päätösluettelon otteella tai muulla tavalla kirjallisesti tai suullisesti. Suullisesti annettava ohje on dokumentoitava sopivalla tavalla.

5.3.

Seuranta

Kaupunginhallitus seuraa tytäryhteisöjen toimintaa ja tuloksellisuutta määräajoin laadittavien seurantaraporttien pohjalta ja arvioi tarvittaessa toiminnan tarvetta ja yksikön asemaa kaupunkikonsernissa.

Tytäryhteisöjen on toimitettava kaupunginhallitukselle, kaupunginjohtajalle ja asianomaiselle apulaiskaupunginjohtajalle toiminnastaan näiden tarvitsemat tiedot, joista liikesalaisuudet ja muut salassa pidettävät asiat käsitellään kaupungin hallinnossa salassa pidettävänä.

5.4

Tilinpäätös

Tytäryhteisöjen on toimitettava konsernitilinpäätöstä varten tarvittavat tiedot talous- ja suunnittelukeskukselle sen määräämällä tavalla.

5.5

Hallinnon ja talouden tarkastus

Tarkastuslautakunta hyväksyy suunnitelman tytäryhteisöjen tilintarkastuksen järjestämisestä ja nimeää ehdokkaat näiden tilintarkastajiksi, ellei se erityisestä syystä ole antanut nimeämisoikeutta jaostolle tai lautakunnan puheenjohtajalle.

Tytäryhteisöt toimittavat tarkastuslautakunnalle ja tarkastusvirastolle näiden tarvitsemat tiedot.

16.01.2008

6

Osakkuusyhteisöjen ohjaaminen

Näitä ohjeita sovelletaan myös säätiöön, jossa kaupungilla on huomattava vaikutusvalta.

Kuntalain 23 §:n mukaan kunnanhallitus tai johtosäännössä määrätty kunnan muu viranomainen antaa tarvittaessa ohjeita henkilöille, jotka edustavat kuntaa eri yhteisöjen, laitosten ja säätiöiden hallintoelimissä.

Kaupunkikonsernissa toimintaohjeita antavat tarvittaessa kaupungin hallitus taloudellisesti merkittävässä tai periaatteellisesti laajakantoisissa asioissa ja muutoin kaupunginjohtaja tai omalla toimialallaan asianomainen apulaiskaupunginjohtaja.

Kaupunginhallitus

- määrää kaupungin edustajat osakkuusyhteisöjen yhtiö – ja vuosikokouksiin ja nimeää osakkuusyhteisöjen hallintoelimiin valittavat henkilöehdokkaat silloin, kun kaupungilla on yhtiöjärjestykseen, sääntöön tai sopimukseen perustuva oikeus nimetä jäseniä hallintoelimiin.

Kaupunginjohtaja

- antaa tarvittaessa ohjeita kaupunkia eri osakkuusyhteisöissä edustavalle kaupungin kannan ottamiseksi käsiteltäviin asioihin, ellei kysymyksessä ole taloudellisesti merkittävä tai periaatteellisesti laajakantoinen asia, jolloin ohjeet antaa kaupungin hallitus
- määrää kaupungin edustajat osakkuusyhteisöjen yhtiö- ja vuosikokouksiin silloin, kun kaupungilla ei ole yhtiöjärjestykseen, sääntöön tai sopimukseen perustuvaa oikeutta nimetä jäseniä hallintoelimiin tai kun yhtiö- tai vuosikokouksissa ei käsitellä tällaisia asioita.

Apulaiskaupunginjohtaja toimialallaan

- antaa tarvittaessa ohjeita kaupunkia osakkuusyhteisöissä edustavalle kaupungin kannan ottamiseksi käsiteltäviin asioihin, ellei ohjeiden antaminen kuulu kaupungin hallitukselle tai kaupunginjohtajalle.

16.01.2008

Kaupunkia edustavien henkilöiden on toimittava kaupunginvaltuuston konsernille asettamien tavoitteiden mukaisesti.

Osakkuusyhteisöjen hallinnossa toimivien henkilöiden on noudatettava konsernin johdon antamia toimintaohjeita. Ohjeet annetaan pöytäkirjan tai päätösluettelon otteella tai muulla tavalla kirjallisesti tai suullisesti. Suullisesti annettava ohje on dokumentoitava sopivalla tavalla.

7

Esteellisyys

7.1

Tytäryhteisöt

Hallintolain 28 §:n 1 momentin 5 kohdan yhteisöjäävisäännöstä ei sovelleta kunnan luottamushenkilöön, viranhaltijaan tai työntekijään, vaikka tämä olisi mainitussa lainkohdassa tarkoitettussa asemassa kunnallisessa liikelaitoksessa, kuntayhtymässä, kuntakonserniin kuuluvassa yhteisössä tai säätiössä. Henkilö on kuitenkin esteellinen, jos kunnan ja liikelaitoksen, kuntayhtymän, yhteisön tai säätiön edut ovat ristiriidassa keskenään, taikka asian tasapuolinen käsittely edellyttää, ettei henkilö osallistu asian käsittelyyn.

Tytäryhteisöjen hallitusten tai niihin rinnastettavan toimielimen jäsenet ja toimitusjohtajat tai sitä vastaavassa asemassa olevat henkilöt ovat esteellisiä osallistumaan tytäryhteisöä koskevan asian käsittelyyn kaupungin toimielimissä vain, jos siihen on joku muu syy kuin heidän asemansa tytäryhteisössä.

Kaupungin ja tytäryhteisön etujen voidaan katsoa olevan ristiriidassa esimerkiksi silloin, kun käsitellään kaupungin ja yhteisön välistä sopimusta tai yhteisön lupa-asiaa. Tällöin tytäryhteisöjen hallintoelinten jäsenet ovat esteellisiä.

Hallintolain 28 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan tytäryhteisöjen hallitusten jäsenet ja toimitusjohtajat ovat esteellisiä käsittelemään asiaa, jos asian käsittelystä on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa edellä mainituille tai heidän läheiselleen. Erityisen hyödyn saaminen tai erityisen vahingon kärsiminen voi perustua esimerkiksi edellä mainittujen yhtiöoikeudelliseen vastuuseen.

7.2

Osakkuusyhteisöt

Osakkuusyhteisöjen hallitusten tai niihin rinnastettavan toimielimen jäsenet ja toimitusjohtajat tai sitä vastaavassa asemassa olevat henkilöt ovat esteellisiä osallistumaan osakkuusyhteisöä koskevan asian käsit-

16.01.2008

---

telyyn kaupungin toimitelmissä hallintolain
28 §:n nojalla.

8
Tiedottaminen

Silloin, kun kaupungin tehtävä on annettu yhteisön tai säätiön hoidettavaksi, kaupungin on kuntalain 29 §:n mukaisesti sopivin tavoin tiedotettava asukkailleen yhteisön tai säätiön palveluista. Tytäryhteisöjen on oma-aloitteisesti tiedotettava palveluistaan ja toiminnastaan asianomaisen hallintokunnan kanssa sovitulla tavalla ja noudattamalla soveltuvin osin kaupunginhallituksen antamia kaupungin viestinnän ohjeita.